

Kahekümnes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Bansko (Bulgaaria), 23.–29. juuli 2023

Individuaalvõistluse ülesanded

Ülesannete lahenduse vormistusreeglid

Ärge kirjutage ülesandeid ümber. Lahendage iga ülesanne eraldi lehel (lehtedel). Kirjutage lahendatava ülesande number, oma koha number ja nimi igale ülesande lahenduse lehele eraldi. Ainult sel juhul on Teie tulemuste täpne arvestus garanteeritud.

Kui pole kästnud teha teisiti, peaksite kirjeldama mustreid või reegleid, mida materjali põhjal olete tuvastanud. Vastasel juhul Te ei saa lahenduse eest täispunkte.

Ülesanne nr 1 (20 punkti). On antud mõne verbi kaks erinevat vormi Guazacapáni šinka keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

	Vorm 1	Vorm 2	Tõlge
1.	piriy' <i>see nägi (selle) (ära)</i>	imbir'i <i>ma näen (seda)</i>	<i>nägema</i>
2.	im'ay <i>see ütles (selle)</i>	inim'a <i>ma ütlen (seda)</i>	<i>ütleva, rääkima</i>
3.	aplay' jne	inapal'a jne	<i>avama</i>
4.	k'an iy'	injk'an'i	<i>lõksu püüdma</i>
5.	ikniy'	inikini'	<i>kuuletuma, uskuma</i>
6.	tundiy'	indunat'i	<i>mängima (muusikariista)</i>
7.	şakşay'	inşakats'a	<i>varastama</i>
8.	kişiy'	inğits'i	<i>röstima</i>
9.	hik'ay	inhik'a	<i>õmblema, kuduma</i>
10.	hiniy'	ihin'i	<i>õppima, teada saama</i>
11.	yulmuy'	inyulum'u	<i>imema kommi</i>
12.	iplay'	inipal'a	<i>vannitama</i>
13.	p'ahn iy'	imp'ahan'i	<i>kaevama</i>
14.	ter'oy	inder'o	<i>tapma</i>
15.	netkay'	?	<i>lökkama</i>
16.	kiri y'	?	<i>tõmbama</i>
17.	p'uhruy'	?	<i>auke tegema</i>
18.	her'oy	?	<i>siluma</i>

(a) Täitke tühjad kohad ridadel 15–18.

On antud veel mõned verbivormid Guazacapáni šinka keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

19.	imbiiriʔ	<i>mind nähti</i>
20.	hik'aŋ	<i>ma õmblesin, kudusin (selle)</i>
21.	iŋk'ataʔ	<i>ma laman</i>
22.	kirin'	<i>ma tõmbasin (selle)</i>
23.	insiiruʔ	<i>ma kiirustasin</i>
24.	inišapaʔ	<i>ma lahkun</i>
25.	inimaʔ	<i>mulle öeldakse</i>
26.	šawšan'	<i>ma istutasin (selle)</i>
27.	šur'uŋ	<i>ma valisin (selle)</i>
28.	indeeroʔ	<i>mind tapeti; ma surin</i>
29.	imbiriʔ	<i>mind nähakse</i>
30.	heeroʔ	<i>see siluti</i>
31.	p'ihnaʔ	<i>see hüppas</i>
32.	šawšaʔ	<i>see istutati</i>
33.	ak'okamaʔ	<i>see põlvitab</i>
34.	ateroʔ	<i>seda tapetakse; see sureb</i>
35.	k'aataʔ	<i>see lamas</i>
36.	asiruʔ	<i>see kiirustab</i>
37.	išpaʔ	<i>see lahkus</i>
38.	ašakašaʔ	<i>seda varastatakse</i>
39.	her'oŋ	?
40.	inišpaʔ	?
41.	aplaʔ	?
42.	?	<i>see valis (selle)</i>
43.	?	<i>ma nägin (selle) (ära)</i>
44.	?	<i>ma istutan (seda)</i>
45.	?	<i>see püüti lõksu</i>
46.	?	<i>ma hüppan</i>
47.	?	<i>seda ömmeldakse, kootakse</i>
48.	?	<i>mind vannitati</i>

(b) Täitke tühjad kohad ridadel 39–48.

△ **ŋ** = *n* eesti sõnas *kang*. **š** ≈ *š* sõnas *šokolaad*. **ts** ≈ *ts* sõnas *pats*. **ʔ**, **h**, **ʔ**, **w** ja **y** on kaashäälikud; **ʔ** ja kaashäälikud, millele järgneb **'**, hääldatakse kurgus õhuvoolu korraks blokeerides. **i** on täishäälik. Kahekordne täht tähistab pikkust.

Guazacapáni šinka keel kuulub šinka keelkonda. Seda räägiti Guazacapáni linnas Guatemalas. Praegu pole enam järel ühtegi emakeelset soravat kõnelejat — viimase 50 aasta jooksul läksid kõik endised kõnelejad üle hispaania keelele. —*Samuel Ahmed*

Ülesanne nr 2 (20 punkti). On antud laused apurinani keeles ning nende ligikaudsed eestikeelsed vasted:

1. nuta sykaru nykanawate uwamukary	}	<i>Ma andsin talle_(ms) oma kanuu.</i>
2. nykanawate nysykaru uwamukary		
3. pita ātary ĩpurāā	—	<i>Sa jõid vee ära.</i>
4. kyky mynaru nyherēka sytumukary	—	<i>Mees tõi minu vere naisele.</i>
5. herēkatxi uātary sytu	—	<i>Naine jõi vere ära.</i>
6. nhiximakyte pixinhikary	—	<i>Sa mäletasid minu kala.</i>
7. pitxiparyte umynary kykymukary	—	<i>Ta_(ms) tõi sinu banaani mehele.</i>
8. hātakuru xinhikary naikute	—	<i>Tüdruk mäletas minu maja.</i>
9. sytu apy syykanu nutamukary kyky	—	<i>Mees andis mulle naise luu.</i>
10. nhĩpurāāte nātary	—	<i>Ma jõin oma vee ära.</i>
11. kywĩtxi apukary	—	<i>Ta_(ms) leidis pea.</i>
12. ywa mynanu kyky uky nutamukary	—	<i>Ta_(ms) tõi mulle mehe silma.</i>
13. ximaky nhikary apĩtxi	—	<i>Kala sõi luu ära.</i>
14. hātakuru txiparyte napukary	—	<i>Ma leidsin tüdruku banaani.</i>
15. ximaky kywy inhikary	—	<i>Ta_(ms) sõi kala pea ära.</i>
16. hātakuru uapukaru	—	<i>Ta_(ms) leidis tüdruku.</i>

(a) Tõlkige eesti keelde:

17. uwa xinhikaru sytu
18. txipary nhinhikary
19. kyky aikute pisykary ywamukary

(b) See lause ei ole grammatiliselt korrektne. Seletage miks ning esitage selle grammatiliselt korrektne vaste ja eestikeelne tõlge:

20. uwa umynary kanawa ximakymukary

(c) Tõlkige apurinani keelde kahel viisil:

21. *Sa leidsid maja.*
22. *Ma tõin sinu kanuu tüdrukule.*
23. *Ta_(ms) tõi mulle sinu vee.*
24. *Mees jõi tüdruku vere ära.*
25. *Ma mäletasin silma.*
26. *Sa sõid minu banaani ära.*

△ Apurinani keel kuulub aravaki keelkonna purusi rühma. Seda kõneleb kõige rohkem 30% umbes 9500-pealisest apurinani etnilisest rahvarühmast Purusi jõe kaldal Loode-Amazonase regioonis Brasiilias.

nh ≈ *nj* sõnas *konjak*; **tx** = *tš* sõnas *tšello*; **x** = *š* sõnas *šokolaad*. **y** ümardamata huultega lausutud *u* (võrukeelne *y*). **ā**, **ē**, **ĩ** on nasaalsed täishäälikud. —*Ksenija Giljarova*

Ülesanne nr 3 (20 punkti). On antud laused rannikumarindi keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

1. **ob-dahetok** — *Sa tõesti tulid tagasi.*
2. **nake-dahetok** — *Me tulime tagasi.*
3. **nambat-ihwin** — *Oi, ma nutsin.*
4. **nambe-otab** — *Me tõesti ajasime teid ära.*
5. **um-kulayawn** — *Ta naeris su peale asjata.*
6. **e-keseh** — *Te sülitasite ta peale.*
7. **ubate-huyanab** — *Oi, sa vaigistasid meid.*
8. **nakum-hoyab** — *Ma vaigistasin teid asjata.*
9. **nambame-yadayawn** — *Ohoh, me jätsime sind maha!*
10. **ebe-yadanawn** — *Te tõesti jätsite meid maha.*
11. **ibatum-yadewn** — *Oi, te jätsite ta maha asjata.*
12. **a-isanab** — *Ta löikas mind pooleks.*
13. **obam-eseb** — *Ohoh, sa löikasid ta pooleks!*

Need verbid erinevad grammatiliselt ülaltoodud verbidest:

14. **bate-tamanab** — *Oi, me ujusime pinnale.*
15. **ba-tamab** — *Te tõesti ujusite pinnale.*
16. **a-yuyayah** — *Sa värisesid.*
17. **bam-yuyanah** — *Ohoh, ma värisesin!*

(a) Tõlkige eesti keelde:

18. **e-yuyanah**
19. **ba-ihwin**
20. **nabum-kisayah**
21. **bat-yadawn**
22. **ubamum-kolewn**

(b) Tõlkige rannikumarindi keelde:

23. *Ta ujus pinnale.*
24. *Oi, sa tulid tagasi.*
25. *Ohoh, ma vaigistasin ta!*
26. *Ta tõesti ajas meid ära.*
27. *Te tõesti sülitasite me peale asjata.*

△ Rannikumarindi keel kuulub animi keelkonda. Seda keelt räägib umbes 8 000 inimest Indoneesia Lõuna-Paapua provintsis.

y ja **y** on kaashäälikud. Marindi keele rannikumurde verbivormides kasutatakse sidekriipsu (-), et eristada teineteisest verbi kaht poolt, mis häälduvad, justkui need oleksid kaks eraldi sõna.

—David Hultman (Konsultant: Bruno Olsson)

Ülesanne nr 4 (20 punkti). On antud verbivormid tasandikukrii keeles ning nende eesti-keelsed tõlked:

1. nimawinēskomik	— <i>ta kutsub mind välja</i>
2. kiwāpamināwāw	— <i>te näete mind</i>
3. kinakininān	— <i>sa peatad meid, te peatate meid</i>
4. nikakwēcimānānak	— <i>me palume neid</i>
5. kiwīcihāw	— <i>sa aitad teda</i>
6. nikakwēcimānān	— <i>me palume teda</i>
7. niwāpamāw	— <i>ma näen teda</i>
8. kimawinēskomin	— <i>sa kutsud mind välja</i>
9. nimawinēskomikonānak	— <i>nad kutsuvad meid välja</i>
10. kikakwēcimik	— <i>ta palub sind</i>
11. kiwāpamitinān	— <i>me näeme sind, me näeme teid</i>
12. ninakināwak	— <i>ma peatan neid</i>
13. kiwīcihikowāw	— <i>ta aitab teid</i>
14. kinakinikwak	— <i>nad peatavad sind</i>
15. kiwāpamāwāwak	— <i>te näete neid</i>
16. kiwīcihitin	— <i>ma aitan sind</i>

On antud veel mõned verbivormid tasandikukrii keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

17. ē-nakināyēk	— <i>siis kui te peatate teda</i>
18. ē-wīcihak	— <i>siis kui ma aitan teda</i>
19. mawinēskomikoyāhkwāwi	— <i>juhul kui nad kutsuvad meid välja</i>
20. wāpamaci	— <i>juhul kui sa näed teda</i>
21. wīcihitako	— <i>juhul kui ma aitan teid</i>

(a) Tõlkige eesti keelde:

22. **ē-wāpamikoyēk**
23. **ninakinikonān**
24. **kikakwēcimāwāw**
25. **kiwīcihitināwāw**

(b) Tõlkige tasandikukrii keelde:

26. *juhul kui me palume neid*
27. *nad kutsuvad teid välja*
28. *nad aitavad mind*
29. *sa näed neid*
30. *ma peatan teid*

△ Tasandikukrii keel kuulub algi keelkonna algonkini harusse. Seda keelt räägib umbes 12 000 inimest Kanadas Saskatchewan provintsi lõunaosas ja Alberta keskosas.

Selles ülesandes *me* = meie ilma sinuta. **w** ja **y** on kaashäälikud. Märk $\bar{\quad}$ näitab, et täishäälik on pikk.

—Lidiija Stanovnik, Aleksejs Pegušeus

Ülesanne nr 5 (20 punkti). On antud arvsõnad supire keeles ning nende väärtused:

baashuunni	7
bejjaaga na niŋkin	21
ŋkwuu taanre na beeshuunni na kaŋkuro	285
kampwoo na ŋkwuu shuunni na beetaanre na baani	626
kampwɔhii sicyɛere na bejjaaga na ke na baaricyɛere	1639

(a) Kirjutage numbritega:

- kampwɔhii shuunni na ke
- ŋkuu na baataanre

(b) Kirjutage sõnadega supire keeles: 15; 109; 152; 403; 1534.

△ Supire keel kuulub Atlandi-Kongo keelkonna senufo rühma. Seda keelt räägib umbes 350 000 inimest Malis ja Elevandiluurannikul.

Sõnad on esitatud lihtsustatud transkriptsioonis. ϵ ja ɔ on täishäälikud. η ja ɲ on kaashäälikud. —*Aleksejs Peguševs*

Toimetajad: Samuel Ahmed, Ivan Deržanski (tehn. toim.), Hugh Dobbs, Dmitri Gerassimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevič, Gabrijela Hladnik, David Hultman, Boriss Iomdin, Minkyu Kim, Taehun Lee, Yuyang Liu, Bruno L'Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Andrei Nikulin, Miina Norvik, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Marija Rubiņštein, Daniel Rucki, Pavel Sofroniev, Nathan Somers, Milena Veneva (vast. toim.), Elysia Warner.

Eesti tekst: Miina Norvik.

Edu!